

ПСИХОЛОШКЕ ОПЕРАЦИЈЕ
ОРУЖАНИХ СНАГА САД
У ИРАКУ

ОСВАЈАЊЕ СРЦА И ДУШЕ

Претпоставка западних коалиционих снага да ће "употреба масовне војске и прецизне муниције шокирати и уздрмати ирачки режим", те да ће се он срушити као кула од карата, била је погрешна. Операција за освајање "срца и душе" Ирачана води се и данас несмањеним интензитетом, а по свему судећи потрајаће још годинама.

Најчешће коришћена дефиниција психолошких операција јесте она из документа FM-33 "Психолошке операције – Доктрина КоВ САД", која гласи: "Психолошке операције (PSYOP – Psychological operations) представљају планске активности пропаганде и психолошких акција у миру или рату, усмерене на спољне непријатеље, пријатеље и неутралну јавност, како би се утицало на ставове и понашања на начин који одговара постизању националних циљева, како политичких, тако и војних и састоје се од стратегијских, оперативних и тактичких психолошких операција."

Психолошко-пропагандне операције најчешће се реализују у оквиру "специјалних операција" (психолошке, информативне и обавештајне) које касније прерастају у "операције подршке миру" (Peace support operations – PSO) као што су: "операције за очување мира", "операције за наметање мира" и "хуманитарне операције".

У оружаним снагама развијених земаља, на нивоу генералштаба и у видовским командама постоје специјализовани органи преко којих се руководи психолошко-пропагандним деловањем, а реализација се одвија преко посебних јединица – група за *псиоп*. У неким армијама и званично се називају органима за психолошка и пропагандна дејства, а у другим, иако постоје, тако се јавно не називају јер термин психолошко-пропагандно деловање има негативну конотацију.

■ ЈАЧАЊЕ ЈЕДИНИЦА ЗА ППД

У последњем четворогодишњем прегледу одбране САД, од фебруара 2006. године, у оквиру смерница за будући развој оружаних снага до 2010. године, дат је задатак да се јединице за психолошко-пропагандно деловање и цивилне послове ОС САД (Psychological Operations and Civil Affairs units) повећају на 3.700 људи, (33% више од дотадашњег бројног стања). Циљ те промене је значајнија подршка јединицама за специјалне операције ОС САД, као и сличним јединицама у америчкој војсци.

Убрзо затим Команда Копнене војске САД одобрила је да се у њеним јединицама, од октобра 2006. године, уведу нове официрске специјалности "официр за психолошке операције и официр за цивилне послове", чиме су амерички стручњаци за војну пропаганду извојевали победу у дугогодишњој борби за свој статус.

Летак из Авганистана "Пријатељство међу народима је ту ради помоћи"

БАТАЉОН ЗА ПРОМЕНУ СТАВОВА

Средином јануара 2007. године, око 280 резервиста 10. псиоп батаљона Америчке националне гарде из Канзас Ситија, држава Колорадо, кренуло је по други пут за непуних две године на једногодишње ангажовање у операцији "Ирачка слобода". То је први пут у 32-годишњој историји јединице да се батаљон ангажује у целокупном саставу, са задатком да психолошко-пропагандним деловањем према локалној ирачкој популацији утиче на промену "лоших ставова према америчким војницима".

Јединица је иначе специјализована за ширење пропагандних порука путем "звучника и мегафона" на возилима *хамер*, али и за дистрибуцију памфлета, летака, постера, новина, те за емитовање радио и телевизијских емисија.

Ствари су потом кренуле својим током. У односу на инструкције министра одбране САД, расписан је конкурс за попуњу јединица за психолошке операције САД, пре свега једине активне, 4. групе за психолошко ратовање (4. PSYOP group) која има мирнодопску локацију у Форт Брагу у држави Северна Каролина а директно је потчињена Команди Копнене војске САД за специјално ратовање (USSOCOM). Тиме су покренути практични кораци за јачање јединица за психолошко-пропагандне операције ОС САД.

■ ЈАВНА ДИПЛОМАТИЈА

У америчкој војној мисли пропагандна настојања утицања на вољу, свест и емоције противника све чешће се означавају термином "управљање перцепцијом". Оно укључује све активности за утицај на ставове и објективно резонување стране популације и њиховог цивилног и војног руководства, а спроводи се у оквиру јавне дипломатије, психолошких операција, јавног информисања, обмане и тајних операција.

Данас, после 11. септембра, из самог врха америчке администрације, тј, из њене канцеларије за глобалне комуникације (White House Office of Global Communications) усмеравају се активности јавне дипломатије САД, ради објашњавања и стварања позитивне међународне слике о америчкој политици и одбрамбеним активностима. Национални савет за безбедност и политику САД координира поруке и политику између Беле куће, Одељења за јавну дипломатију и Пентагона. Заједно, ова тела подржавају и координирају рад са до сада највише финансираним телом за вођење операција "менаџмента перцепције" на стратегијском нивоу. Тело, које је основано још 1980. године, сада је фокусирано на исламски свет и има буџет од 750 милиона америчких долара само за регион Средњег Истока.

Упркос том великом напору, резултат јавне дипломатије САД у арапском свету, везано за операцију "Ирачка слобода", била је врло слаба. Један од фактора који данас поткопавају идеју "светског глобалног става" о неком проблему је појава пролиферације ресурса за јавно информисање (proliferation of news sources). Повећан број сателитских телевизијских станица, вести и Интернет веза створио је чак сложенију ситуацију за глобални утицај једне "суперсиле" на мишљење људи. Пример видимо у чињеници да арапска популација радије гледа Ал Џазиру него ЦНН.

■ БЕЛА И ЦРНА ПРОПАГАНДА

Док је стратегијско коришћење јавне дипломатије донело помешане резултате, коришћење операција психолошко-пропагандно деловања у војним операцијама у Ираку на тактичком нивоу било је успешно. Коришћење масовних медија као што су радио, леци и "нови медији", као што је слање е-мејлова главним доносиоцима одлука из БАС партије Садама Хусеина, имало је важан утицај на брзину војне операције.

Претпоставка западних коалиционих снага да ће "употреба масовне војске и прецизне муниције шокирати и уздрмати ирачки режим" који ће се срушити као кула од карата, била је погрешна.

УПОТРЕБА НОВИХ МЕДИЈА

Један од највећих иновација је примена *псиоп* метода код "нових медија", била је слање порука мобилним телефонима или е-мејлова најважнијим личностима ирачког режима.

Уочена погрешна процена натерала је конвенционалне америчке трупе да промене свој приступ и да натерају њихове *псиоп* снаге да преиспитају и промене психолошко-пропагандне "теме и поруке", на оне које које ће се више заснивати на сталним и непрекидним применама *псиоп* продуката а не "једном снажном који ће одувати непријатеља".

Поред летака, почело се са интензивнијим радио програмима, емитованим са фиксног места и са специјалног ЕЦ-130 Com-mando Solo авиона. Емитовањем радио програма, (Американци – Радио Сања – Заједно, Британци – Радио Нахраин – Две реке), коалиционе снаге желеле су да електронски пригуше утицај Ирачког државног радија.

То су били примери "беле пропаганде" где се отворено износило ко је спонзор ових радио програма, а примењивала се и "црна пропаганда" CIA-е, која је почетком фебруара 2003. године, дакле пре почетка оружане операције, успоставила радио станицу "Тикрит", лажно износећи да су је формирали Ирачани из Тикрита. На почетку садржаји емитованог програма нису критиковали Садама Хусеина, да би после неколико недеља "програм" био изразито критички према ирачком режиму. Идеја Централне обавештајне агенције била је да одређене циљне групе ирачких грађана неће открити да информације долазе из "погрешно изабраног извора", који на први поглед изгледа тачнији и прихватљив.

■ ИЗЛАЗНА СТРАТЕГИЈА

Тактички *псиоп* елементи на возилима са мегафонима, са звуковима и ефектима тенковских дејстава и хеликоптера, имали су посебан утицај при обманљивању и убеђивању окупираних ирачких јединица да се предају и при одржавању контроле над ирачким затвореницима.

Операција за освајање "срца и душе" Ирачана води се и данас несмањеним интензитетом, и наставиће се још годинама. Зато примена *псиоп* у ствари треба да буде један од важних елемената излазне стратегије у сваком сукобу или у ангажовању НАТОа. После трансформације структуре НАТОа 2003. године и одлуке о "изласку и ангажовању Алијансе ван својих европских граница", психолошке операције и јединице за *псиоп* добијају повећан значај у нападним и стабилизационим операцијама. Међутим, изражена је неједнака развијеност *псиоп* јединица и капацитета у армијама земаља НАТОа. Белгија, Чешка, Немачка, Пољска, Шпанија и Велика Британија јачају своје *псиоп* ресурсе и способности. Док су нације усвојиле *псиоп* доктрину, штабови и стратегијске војне команде НАТОа тек чине напоре за јачање *псиоп* капацитета. ■

Милан МИЉКОВИЋ